

ԱՐՏԱԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Ազգային ժողովի աշխատակազմի օրենսդրության վերլուծության վարչարարական գլխավոր մասնագետ

ԻՐԱՎԱՔԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ

1. Իրավաբանական անձանց առաջացումը

Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման մասին խոսելիս, կայծում ենք, պետք է մի քանի խոսքով նախ նշել իրավաբանական անձանց առաջացման, դրանց զարգացման և տարատեսակների մասին:

Գոյություն ունեն իրավաբանական անձանց առաջացման մի քանի տեսակետներ:

Համաձայն տեսակետներից մեկի՝ իրավաբանական անձինք (կորպորացիաները) ի հայտ են եկել 15-17-րդ դարերում և արդյունք են տնտեսական փոփոխությունների՝ առևտրի, արհեստագործության, ծովային գործի զարգացման:

Մեկ այլ տեսակետի համաձայն՝ իրավաբանական անձանց սկզբնաղբյուրները պետք է փնտրել Հին Հունաստանում և Հռոմում: Հին հույների մոտ բավական զարգացած էր ծովային հաղորդակցությունը, և հույները, իրենց գաղութատիրական քաղաքականությունը իրականացնելիս, անկասկած օգտվում էին կղզեկտիվ համագործակցության տարրեր ձևերից:

Սակայն առավել հավանական է, որ իրավաբանական անձինք առաջին անգամ ի հայտ են եկել Հին Հռոմում: Հռոմեական տիրապետության ընդլայնման հետ միաժամանակ նախկին նահապետական քաղաքներ, երբ հռոմեական քաղաքացիները իրենց ստրուկների հետ միասին, զբաղվում էին հողագործությամբ, արագորեն սկսեցին ձևավորվել: Առանձին հռոմեական քաղաքացիների մոտ սկսեց կենտրոնանալ բավական մեծ հարստություն և առևտրային շրջանառություն: Այդ

հարստությունները հիմնականում կուտակվում էին ի հաշիվ ձեռնարկատիրական նախաձեռնությունների, որը համակել էր ողջ հասարակությանը:

Սովորաբար, ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու համար շատ դեպքերում բավական էր նաև մեկ անձի ֆինանսական կապիտալը, սակայն, եթե ձեռնարկատիրական ռիսկը մեծ էր, կամ ծախսերը փակելու համար բավարար չէր սեփական կապիտալը, ապա կնքվում էին անձնական համաձայնագրեր՝ մեկ կամ մի քանի նույնպիսի հարուստ քաղաքացիների հետ: Հետևաբար, այդ ժամանակ ընկերակցությունների բնորոշ տեսակը անձնական ընկերակցություններն էին:

Միջին դարերում իրավաբանական անձանց նախատիպը հանդիսանում էին **առևտրային գիլդիաները**, որոնք կազմավորվում էին առանձին երկրներ առևտրային նպատակներով ճանապարհորդություններ կազմակերպելու համար: Այդպիսի ճանապարհորդությունները միշտ ուղեկցվում էին որոշակի ռիսկերով՝ հաղորդակցության վատ ուղիներ, ծովահեծներ, ավազակներ, կենցաղի վատ պայմաններ և այլն: Միայնակ առևտրականը անպաշտպան էր մնում ոչ միայն ճանապարհին, այլ նաև՝ օտար երկրում:

Այդ գիլդիաները մշակում էին համատեղ գործունեության պրակտիկա, և առևտրային քաղաքականները ենթարկվում էին որոշակի օրենքների: Գիլդիաները դեռ նպատակ չէին հետապնդում բնդհանուր համատեղ գործունեություն վարել, չկար ընդհանուր կապիտալ, թեև գոյություն ունեին ընդհանուր վճարումներ գիլդիաներին, որոնք, ճիշտ է, չնչին էին: Կրանք սուսկ նպատակ էին հետապնդն-

դում գիլդիաների անդամների անհատական գործունեության համար հովանավորություն ձեռք բերելու և լավագույն պայմաններ ստեղծելու:

Եթե արտահայտվենք ժամանակակից տերմինալոգիայով, ապա այդ գիլդիաները ավելի շուտ հանդես էին գալիս որպես առևտրային իրավաբանական անձանց միություններ, այսինքն՝ իրենք շահույթ ստանալու նպատակ չէին հետապնդում, այլ սույլ պաշտպանում էին իրենց անդամների ընդհանուր շահերը: Թեև, պետք է նշել, որ ի տարբերություն ժամանակակից առևտրային իրավաբանական անձանց միությունների՝ գիլդիաները պատասխանատու էին իրենց անդամների պարտավորությունների համար:

Նշենք նաև, որ նույն մոտեցումն էր նաև **արհեստագործական համքարությունների** դեպքում, որոնք շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող կազմակերպություններ էին, որտեղ միավորվում էին որոշակի արհեստով զբաղվող քաղաքացիներ: Ընդ որում, այդ համքարությունները, մեծամասամբ, իրենք էին կանոնակարգում համքարություն մուտք գործելու պայմանները և միայն համքարության անդամ դառնալուց հետո քաղաքացին իրավունք ուներ զբաղվելու տվյալ գործունեությամբ, այսինքն՝ ժամանակակից լեզվով ասած՝ կար գործունեության լիցենզավորման գաղափար, և այդ լիցենզիան տրամադրում էին հենց իրենք՝ համքարությունները:

Կարելի է ասել, որ դրանք հանդիսանում էին ներկայիս արհեստակցական միությունների նախատիպերը:

Տնտեսության զարգացման հետ միասին սկսեցին ի հայտ գալ գործունեության նոր ձևեր: Այսպես՝ առաջացան **ծովային ընկերակցությունները**: Դրանցում, ընկերակցության անդամների անձնական հարաբերությունները երկրորդական պլան էին մղվում. կարևորվում էին ֆինանսների հետ կապված հարաբերությունները: Ծովային ընկերակցության նպատակը բեռների փոխադրումն էր: Անձը, որը մտադրվել էր նավ կառուցել, կոչվում էր պատրոն: Պատրոնը հայտարարում էր նավի չափը և մասնակցության իր մասնաբաժնի չափը:

Ծախսերը ընդհանուր էին, մասնաբաժինների տեղերը նաև պատասխանատվություն էին կրում նաև վերանորոգման, հանդերձանքի և այլ անհրաժեշտ պարագաների գնման համար:

Նշենք նաև, որ **ժամանակակից առևտրային իրավաբանական անձինք**, որպես սոցիալական երևույթ, առաջացան այն ժամանակ, երբ ձևոնարկատիրությունը կարիք ունեցավ ֆինանսական մեծ ծախսերի: Շատերը այդ ժամանակ ցանկանում էին հիմնադրել իրենց գործը և ռիսկի դիմել իրենց կապիտալով, սակայն չէին ուզում իրենց վրա լիակատար պատասխանատվություն վերցնել այդ գործի արդյունքի համար, քանի որ վախենում էին սնանկացումից: Կորպորատիվ ձևը անձին, որը կապիտալ էր ներդրել ձեռնարկության մեջ, պահպանում էր այդ ձեռնարկության մեջ ներդրված կապիտալից բացի, այլ կորուստների ռիսկից: Այն իրավունք էր վերապահում գործերի իրականացման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնել, թեև մասնակիցներին ազատում էր գործերի ամենօրյա ղեկավարման պատասխանատվությունից: Առևտրային իրավաբանական անձանց շրջանակներում անդամները կարող էին միասին կլիսել այն ռիսկերը, որոնք առանձին-առանձին նրանցից յուրաքանչյուրը չէր կարող ընդունել:

Հետագայում արդեն, կախված յուրաքանչյուր երկրի առանձնահատկություններից, իրավաբանական անձինք ստացան իրենց հետագա զարգացումը:

2. Ժամանակակից իրավաբանական անձինք

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 50-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Իրավաբանական անձ է համարվում այն կազմակերպությունը, որը, որպես սեփականություն, ունի առանձնացված գույք և իր պարտավորությունների համար պատասխանատու է այդ գույքով, կարող է իր անունից ձեռք բերել ու իրականացնել գույքային և անձնական ոչ գույքային իրավունքներ, կրել պարտականություններ, դատարանում հանդես գալ որպես հայցվոր կամ

պատասխանող»:

Ներկայումս իրավաբանական անձինք դասակարգվում են երկու հիմնական խմբի՝ առևտրային և ոչ առևտրային:

Եթե իրավաբանական անձի գործունեության նպատակը շահույթ ստանալն է, և այն մասնակիցների մեջ բաշխելը, ապա ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց գործունեությունը շահույթ ստանալու նպատակ չի հետապնդում, իսկ շահույթ ստանալու դեպքում էլ այն չի կարող բաշխվել մասնակիցների միջև:

ՀՀ-ում առևտրային կազմակերպություն հանդիսացող իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել տնտեսական ընկերակցությունների, առևտրային կոոպերատիվների և ընկերությունների ձևով:

Տնտեսական ընկերակցությունները կարող են հանդես գալ լիակատար կամ վստահության վրա հիմնված ընկերակցության ձևով:

Ընկերությունները կարող են հանդես գալ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունների կամ բաժնետիրական ընկերությունների ձևով, որոնք էլ, իրենց հերթին, լինում են բաց կամ փակ բաժնետիրական ընկերության տեսքով:

Ոչ առևտրային կազմակերպություն համարվող իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել հասարակական միավորումների, հիմնադրամների, իրավաբանական անձանց միությունների, ոչ առևտրային կոոպերատիվների, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ ձևերով:

Կարևոր է նշել, որ եթե ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդող ընկերությունների ձևերը խստորեն մատնանշել է, ապա ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց ձևերը խստորեն մատնանշված չեն, և այլ օրենքներով կարող են նոր ձևեր սահմանվել: Օրինակ՝ համատիրությունները նախատեսված չէին ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով, սակայն դրանց վերաբերյալ ընդունվեց առանձին օրենք, որը տվեց համատիրության կազմավորման և գործունեության կարգին վերաբերող սպառիչ պատասխաններ:

3. Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման հասկացությունը

Նշենք, որ ձեռնարկատիրական գործունեությունը օրինական կարգավիճակ է ստանում պետական գրանցման ճանապարհով:

Պետական գրանցումը պետական համապատասխան լիազոր մարմնի կողմից ընդունված իշխանական ակտ է, որը հաստատում է ձեռնարկատիրական կազմավորման ստեղծման օրինականությունը և իրավունք է վերապահում վերջինիս իրականացնելու ձեռնարկատիրական գործունեություն:

Պետական գրանցման նպատակը, իրավաբանական անձանց ստեղծման ժամանակ, օրենսդրության հնարավոր խախտումների կանխումն է և նոր հարկատուի մասին տեղեկությունների հավաքումը:

Նշենք, որ Հայաստանի Հանրապետությունում առանց պետական գրանցման ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելն արգելվում է: Նման ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվող անձինք կրում են պատասխանատվություն՝ օրենքով սահմանված կարգով:

Հայաստանի Հանրապետությունում իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համակարգը կրում է այսպես կոչված «գրանցող» բնույթ, այսինքն՝ իրավաբանական անձը կարող է ստեղծվել, եթե առկա է մեկ կամ մի քանի հիմնադիրների կամքը և որոշումը՝ համապատասխան գրավոր ձևով արտահայտված: Պետությունը սույլ կատարում է գրանցող մարմնի պարտականություն, այսինքն՝ ստուգում է ներկայացված փաստաթղթերի համապատասխանությունը օրենքի պահանջներին: Ցանկացած այլ շարժառիթով, այդ թվում նաև՝ տնտեսական կամ այլ կերպ աննպատակահարմարության շարժառիթով իրավաբանական անձի գրանցումը մերժելը արգելվում է օրենքով:

Ըստ էության, իրավաբանական անձանց պետական գրանցումը ստեղծվող իրավաբանա-

կան անձի իրավունակության ճանաչումն է պետության կողմից:

Նշենք, որ իրավաբանական անձը ստեղծված է համարվում նրա պետական գրանցման պահից, այսինքն՝ իրավաբանական անձանց պետական գրանցամատյանում օրենքով սահմանված տեղեկությունների գրառումը կատարելու պահից: Իրավաբանական անձի պետական գրանցումը հավաստվում է իրավաբանական անձանց գրանցող մարմնի (այսուհետ՝ պետական ռեգիստր) համապատասխան ստորաբաժանման կողմից տրված գրանցման վկայականով: Ավելացնենք նաև, որ առևտրային իրավաբանական անձանց այլ վկայականը տրամադրում է պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանումը, իսկ ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց՝ պետական ռեգիստրի կենտրոնական մարմինը:

Իրավաբանական անձանց պետական գրանցումն ընդգրկում է՝

ա) իրավաբանական անձի պետական գրանցումը, որը գրանցվող (ստեղծվող) իրավաբանական անձի մասին օրենքով սահմանված տեղեկությունների գրառումն է պետական գրանցամատյանում,

բ) իրավաբանական անձի կանոնադրության փոփոխությունների պետական գրանցումը, որը իրավաբանական անձի կանոնադրության փոփոխությունների ու լրացումների, նոր խմբագրությանը կանոնադրության, վերակազմակերպման, ինչպես նաև իրավաբանական անձի ղեկավարի փոփոխությունների պետական գրանցումն է,

գ) իրավաբանական անձի լուծարման (գործունեության դադարման) պետական գրանցումը, որը գրանցված իրավաբանական անձի գոյության դադարեցման մասին պետական գրանցամատյանում գրառում կատարելն է:

3.1. Իրավաբանական անձանց սկզբնական պետական գրանցումը

Համաձայն «Իրավաբանական անձանց

պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածի՝ իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համար իրավաբանական անձինք ներկայացնում են՝

ա) իրավաբանական անձի հիմնադրի (հիմնադիրների) լիազորված անձի դիմումը,

բ) իրավաբանական անձ հիմնադրելու մասին հիմնադրի (հիմնադիրների) ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) արձանագրությունը՝ ստորագրված նախագահի և քարտուղարի կողմից (բացառությամբ մեկ ֆիզիկական անձով հիմնադրվող իրավաբանական անձանց): Եթե հիմնադիրների կազմում առկա է իրավաբանական անձ, ապա անհրաժեշտ է ներկայացնել հիմնադիր իրավաբանական անձի կառավարման լիազորված մարմնի որոշումը,

գ) կանոնադրության առնվազն երկու օրինակ՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

դ) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը,

ե) «Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված տեղեկություն տրամադրող անձինք՝ նաև իրավաբանական անձին հանձնվող կամ վերջինիս կանոնադրական, կամ բաժնեհավաք կապիտալում ներդրվող գույքի օրինականության վերաբերյալ հայտարարություն՝ նշելով հանձնվող գույքի կազմը, չափը և ծագման աղբյուրները, եթե հանձնվող կամ ներդրվող գույքի արժեքը գերազանցում է 25 միլիոն դրամը:

Օտարերկրյա հիմնադիր (մասնակից) իրավաբանական անձով իրավաբանական անձինք պետական գրանցման համար, բացի վերոհիշյալ փաստաթղթերից, ներկայացնում են նաև քաղվածք՝ տվյալ երկրի առևտրային գրանցամատյանից կամ օտարերկրյա ներդրողի իրավական կարգավիճակը հաստատող այլ համազոր փաստաթուղթ և նրա հիմնադիր փաստաթղթերը (կամ համապատասխան քաղվածքները)՝ վավերացված և

հայերեն քարգմանված:

«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ առևտրային իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համար պետական տուրքի չափը սահմանված է քաղաքին տուրքի 12-ապատիկի (12 000 ՀՀ դրամի), ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց համար՝ 10-ապատիկի (10 000 ՀՀ դրամ), իսկ կանոնադրության փոփոխությունների պետական գրանցման համար՝ համապատասխանաբար 6-ապատիկի և 5-ապատիկի չափով:

Պետական ռեգիստր ներկայացվող փաստաթղթերը պետք է քավարարեն հետևյալ պահանջները՝

ա) մեկ թերթից ավելի ծավալ ունեցող փաստաթղթի թերթերը պետք է լինեն կարված, համարակալված, ինչը պետք է ապահովի փաստաթղթի ամբողջականությունը.

բ) փաստաթղթերում պետք է նշված լինեն դրանք կազմելու տարին, ամիսը, ամսաթիվը.

գ) փաստաթղթերը չպետք է պարունակեն ջնջումներ կամ էական վնասվածքներ, հավելագրումներ, ջնջված բառեր, դատարկ և հետագայում լրացման համար նախատեսված չլրացված մասեր, շճանոթագրված ուղղումներ.

դ) փաստաթղթերի տեքստը պետք է գրված լինի սլարգ, հատակ և ընթեռնելի.

ե) միաժամանակ հայերեն և օտար լեզվով ներկայացվող փաստաթղթերի տեքստերը պետք է շարադրվեն իրար հետևից կամ իրար կողքի, պայմանով, որ իրար հետևից տեքստերի շարադրման դեպքում վերևում գետեղվում է հայերեն տեքստը, ընդ որում՝ տեքստերի միջև հակասության դեպքում նախապատվությունը տրվում է հայերեն տեքստին.

զ) փաստաթուղթը պետք է, նշում պարունակի այն հաստատելու մասին կամ ձևակերպված լինի այն հաստատող փաստաթղթի հետ մեկ փաստաթղթի տեսքով.

է) մեկից ավելի թերթեր պարունակող փաստաթղթերը (փոխանցման ակտ, բաժանիչ հաշվեկշիռ) կարող են ներկայացվել էլեկտրոնային կրիչի տեսքով (բացառելով որևէ անձի կողմից փո-

փոխություններ կատարելու հնարավորությունը)՝ սույն հոդվածի «գ» ենթակետի պահանջներին համապատասխան.

ը) կանոնադրության (կանոնադրության փոփոխությունների) տիտղոսաբերքը պետք է նշում պարունակի հաստատման մասին, ներկայացված օրինակների քանակի ու օրինակի հերթական համարի, պետական գրանցման տվյալների մասին: Նշում կատարելու կարգը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարը:

Նշված պահանջներին չբավարարող փաստաթղթերը պետական ռեգիստրի կողմից վերադարձվում են առանց րճնարկման:

Իրավաբանական անձի պետական գրանցումը կարող է մերժվել՝

ա) իրավաբանական անձի կազմավորման՝ օրենքով սահմանված կարգի խախտման դեպքում.

բ) նրա կանոնադրության՝ օրենքին անհամապատասխանության դեպքում.

գ) իրավաբանական անձանց վերակազմակերպման դեպքում կանոնադրությունների հետ փոխանցման ակտը կամ բաժանիչ հաշվեկշիռը չներկայացնելու, ինչպես նաև դրանցում (կանոնադրությունում, փոխանցման ակտում, բաժանիչ հաշվեկշիռում) վերակազմակերպված իրավաբանական անձի պարտավորությունների իրավահաջորդության մասին դրույթների բացակայության դեպքում:

Ընդ որում, իրավաբանական անձի գրանցման, փոփոխությունների, վերակազմակերպման և իրավաբանական անձի գործունեության դադարեցման պետական գրանցման մերժումը պետք է լինի պատճառաբանված և հղում պարունակի օրենքի այն կոնկրետ նորմերին, որոնց պահանջները խախտվել են: Իրավաբանական անձի գրանցումն այն ստեղծելու աննպատակահարմարության շարժառիթով մերժել չի թույլատրվում:

Պետական գրանցումը մերժելը, ինչպես նաև պետական գրանցումից խուսափելը կարող է բողոքարկվել դատական կարգով:

Կարևոր է նշել նաև, որ կթև բոլոր

փաստաթղթերը ներկայացնելու մասին գրանցամատյանում գրառում կատարելուց հետո իրավաբանական անձի, նրա կանոնադրությունում կատարված փոփոխությունների պետական գրանցումը սահմանված ժամկետներում չի մերժվում, ապա գրանցումը համարվում է կատարված և ոչ ուշ, քան համապատասխան գրանցման համար նախատեսված ժամկետի լրանալուց հետո մեկ օրվա ընթացքում դիմողին տրվում է համապատասխան վկայական (նկրդիր):

3.2. Իրավաբանական անձանց փոփոխությունների պետական գրանցումը

Ինչպես արդեն նշել ենք, իրավաբանական անձանց գրանցման տեսակներից մեկը իրավաբանական անձի կանոնադրության փոփոխությունների պետական գրանցումն է, որը ներառում է իրավաբանական անձի կանոնադրության փոփոխությունների ու լրացումների, նոր խմբագրությամբ կանոնադրության, ինչպես նաև իրավաբանական անձի ղեկավարի փոփոխությունների պետական գրանցումը:

Վերոհիշյալ դեպքերում պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանում են ներկայացվում՝

ա) դիմում,

բ) կանոնադրությունում կատարված փոփոխությունների և լրացումների, ինչպես նաև կանոնադրության փոփոխությունների, լրացումների, նոր խմբագրությամբ կանոնադրության հաստատման մասին իրավասու մարմնի որոշումը,

գ) կանոնադրության փոփոխությունները կամ լրացումները (կամ նոր խմբագրությամբ կանոնադրությունը),

դ) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը:

Իրավաբանական անձի գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխման (նշանակման, ընտրելու) դեպքում ներկայացվում է նաև իրավաբանական անձի լիազորված մարմնի որոշումը:

Պետական ռեգիստրի տարածքային ստո-

րաբաժանումում ստուգվում է ներկայացված փաստաթղթերի համապատասխանությունն օրենքների պահանջներին:

Ներկայացված փաստաթղթերի ստուգումից հետո պետական գրանցումը մերժելու հիմքեր չհայտնաբերելու դեպքում պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանման ղեկավարը փոփոխությունների մասին տեղեկությունները լրացնում է քարտերում, անհրաժեշտության դեպքում կողավորում է տեղեկությունները, ստորագրում, կնքում է քարտերը և գրառում է անհրաժեշտ տեղեկություններ պետական գրանցամատյանում ու դիմողին տալիս է պետական գրանցման վկայականի հերթական ներդիրը՝ համապատասխան գրառում կատարելով պետական գրանցման վկայականում:

Փոփոխությունների պետական գրանցումը համարվում է կատարված՝ քարտում լրացված տեղեկությունները պետական գրանցամատյանում գրառելու պահից:

3.3. Իրավաբանական անձանց վերակազմակերպման պայմանավորված պետական գրանցումները

Իրավաբանական անձանց վերակազմակերպման դեպքում (բացառությամբ վերակազմավորման դեպքերի) սահմանված անհրաժեշտ փաստաթղթերը ներկայացվում են պետական ռեգիստրի կենտրոնական մարմին, որն էլ կատարում է համապատասխան գրառումը:

Իրավաբանական անձի վերակազմավորման ճանապարհով վերակազմակերպման դեպքում սահմանված փաստաթղթերը ներկայացվում են պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանում:

Համաձայն «Իրավաբանական անձանց մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի՝ իրավաբանական անձնաց վերակազմակերպման ժամանակ ներկայացվում են հետևյալ փաստաթղթերը՝

ա) միաձուլման դեպքում՝

- դիմումները,

- միաձուլվող իրավաբանական անձանց հիմնա-

ղիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված մարմինների որոշումները,

- փոխանցման ակտերը,
- միաձուլման պայմանագիրը,
- միաձուլվող իրավաբանական անձանց պետական գրանցման վկայականները,

- հիմնադիր (միաձուլվող իրավաբանական անձանց մասնակիցների համատեղ) ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) արձանագրությունը,

- կանոնադրության առնվազն երկու օրինակ՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

- պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը,
- բ) միացման դեպքում՝
- դիմումները,
- միացող իրավաբանական անձանց հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված մարմինների որոշումները,

- փոխանցման ակտը (ակտերը),
- միացման պայմանագիրը (պայմանագրերը),
- միացող իրավաբանական անձի (անձանց) պետական գրանցման վկայականը (վկայականները),

- միացմանը մասնակցող իրավաբանական անձանց մասնակիցների համատեղ ընդհանուր ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) արձանագրությունը,

- կանոնադրության փոփոխությունները կամ լրացումները (կամ նոր խմբագրությամբ կանոնադրությունը),

- պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը,
- գ) բաժանման դեպքում՝
- դիմումները,
- բաժանվող իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված մարմնի որոշումը,

- բաժանիչ հաշվեկշիռը,
- բաժանվող իրավաբանական անձի պետական գրանցման վկայականը,

- հիմնադիր (բաժանման արդյունքում ստեղծված իրավաբանական անձանց) ժողովների (հա-

մագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) արձանագրությունները,

- կանոնադրությունները՝ առնվազն երկու օրինակից՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

- պետական տուրքի վճարման անդորրագրերը, դ) առանձնացման դեպքում՝

- դիմումները,

- առանձնացման ճանապարհով վերակազմակերպվող իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված մարմնի որոշումը,

- բաժանիչ (առանձնացման) հաշվեկշիռը,

- առանձնացման ճանապարհով վերակազմակերպվող իրավաբանական անձի կանոնադրության փոփոխությունները կամ լրացումները (կամ նոր խմբագրությամբ կանոնադրությունը),

- հիմնադիր (առանձնացման արդյունքում ստեղծվող իրավաբանական անձի կամ անձանց) ժողովների (համագումարների կամ օրենքով սահմանված այլ մարմինների) արձանագրությունները,

- կանոնադրությունը (ներք) առնվազն երկու օրինակից՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

- պետական տուրքի վճարման անդորրագրերը,

ե) վերակազմավորման դեպքում՝

- դիմումները,

- վերակազմավորվող իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված իրավաբանական անձի մարմնի որոշումը,

- փոխանցման ակտը,

- վերակազմավորման արդյունքում ստեղծվող իրավաբանական անձի հիմնադիր ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) արձանագրությունը,

- կանոնադրության առնվազն երկու օրինակ՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

- վերակազմավորվող իրավաբանական անձի պետական գրանցման վկայականը,

- պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը:

3.4. Իրավաբանական անձի լուծարման գործընթացի պետական գրանցումը

Իրավաբանական անձի լուծարման դեպքում նրա լուծարման մասին որոշում ընդունած իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ կանոնադրությամբ դրա համար լիազորված իրավաբանական անձի մարմնի ղիմումի, որոշման և մամուլում հրապարակված համապատասխան հայտարարության հիման վրա պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանումը պետական գրանցամատյանում գրառում է տեղեկություններ սովյալ իրավաբանական անձի լուծարման գործընթացում գտնվելու մասին, որի վերաբերյալ դիմողին արվում է պետական գրանցման վկայականի հերթական ներդիր:

Լուծարվող իրավաբանական անձի լուծարման հանձնաժողովը, լուծարման գործընթացն ավարտելուց հետո, հաստատված լուծարման հաշվեկշռի հետ միասին ներկայանում է պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանում և ներկայացնում ներքոհիշյալ փաստաթղթերը լուծարման պետական գրանցում կատարելու համար՝

- ա) ղիմում,
- բ) իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ դրա համար կանոնադրությամբ լիազորված իրավաբանական անձի մարմնի որոշումը լուծարման հաշվեկշիռը հաստատելու մասին,
- գ) տեղեկանքներ հարկային մարմիններից՝ պարտավորությունների բացակայության մասին,
- դ) ապահովագրական ընկերությունների լուծարման դեպքում՝ նաև տեղեկանք լիազորված պետական կառավարման մարմնից՝ ապահովագրական ընկերությունների կողմից ապահովագրվողների (ապահովադիրների), ապահովագրված անձանց, շահառուների և պետության (միայն պետական տուրքի մասով) նկատմամբ պարտավորությունների բացակայության մասին,
- ե) կնիքը հանձնելու մասին համապատասխան փաստաթուղթ,

տասխան փաստաթուղթ,
զ) պետական գրանցման վկայականը,

Լ) յի կողմից տեղեկանք՝ «Արխիվային գործի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջների կատարման մասին:

Պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանումում ստուգվում է ներկայացված փաստաթղթերի համապատասխանությունն օրենքի պահանջներին:

Եթե գրանցման հայտի հետ չի ներկայացվել տեղեկանքը հարկային պարտավորությունների վերաբերյալ, ապա պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանումը եռօրյա ժամկետում հարցում է ուղարկում հարկային մարմիններին՝ վերջիններիս նկատմամբ իրավաբանական անձի պարտավորությունների բացակայությունը հավաստելու վերաբերյալ: Հարցումն ուղարկվում է պատվիրված նամակով՝ հանձնման մասին ծանուցմամբ կամ հանձնվում է ստացականով: Հարկային մարմինները պարտավոր են պատասխանել հարցմանն այն ուղարկելու օրվանից 30 օրվա ընթացքում, այլապես դիտվում է, որ իրավաբանական անձը չկատարված հարկային պարտավորություններ չունի:

Նույն կերպ է ընթանում նաև, եթե լուծարվողը ապահովագրական ընկերություն է և չի ներկայացրել համապատասխան տեղեկանքը:

Ներկայացված փաստաթղթերի ստուգումից հետո, լուծարման պետական գրանցումը մերժելու հիմքեր չհայտնաբերելու դեպքում, պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանումն ղեկավարն անհրաժեշտ տեղեկությունները լրացնում է բարտերում, ստորագրում ու կնքում է դրանք, և լուծարումը գրանցվում է պետական գրանցամատյանում:

Իրավաբանական անձը համարվում է լուծարված, իսկ նրա գոյությունը՝ դադարեցված, այդ մասին պետական գրանցամատյանում գրառման պահից, ինչի մասին արվում է տեղեկանք:

Իրավաբանական անձանց կամ անհատ ձեռնարկատերերի լուծարման գրանցման համար պետական տուրք չի գանձվում:

4. Առևտրային իրավաբանական անձանց պետական գրանցման առանձնահատկությունները

Թեև «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածում խոսք չկա առևտրային իրավաբանական անձանց պետական գրանցման ժամանակ ֆիրմային անվանման որոշման պարտադիր լինելու մասին, սակայն «Ֆիրմային անվանումների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ «Այնչև առևտրային կազմակերպություն համարվող իրավաբանական անձի պետական գրանցումը իրավաբանական անձի ֆիրմային անվանումը պետք է գրանցվի Հայաստանի Հանրապետության արտոնագրային գերատեսչությունում»:

Ֆիրմային անվանումն այն անվանումն է, որի ներքո իրավաբանական անձն իրականացնում է իր գործունեությունը և գանազանվում այլ իրավաբանական անձանցից:

Համաձայն նույն օրենքի՝ ֆիրմային անվանումը պետք է բովանդակի իրավաբանական անձի կազմակերպական-իրավական ձևը բնորոշող բառեր և տարբերակող նշանակության գոնե մեկ հատուկ (անձնանուն, տեղանքի կամ խորհրդանշական անվանում) կամ հասարակ անուն: Ֆիրմային անվանումը կարող է բովանդակել նաև իրավաբանական անձի գտնվելու վայրի անվանումը, նրա գործունեության բնույթը բնորոշող բառեր, ինչպես նաև այլ տվյալներ, որոնք նրա հիմնադիրները կամ մասնակիցները համարում են անհրաժեշտ: Բացի այդ, տնտեսական ընկերակցության ֆիրմային անվանումը պետք է պարունակի «լիակատար ընկերակցություն» կամ «վստահության վրա հիմնված ընկերակցություն» բառերն ու ընկերակցության բոլոր մասնակիցների (լիակատար ընկերների) անունները (անվանումները) կամ ընկերակցության մասնակիցներից (լիակատար ընկերներից) առնչված մեկի անունը (անվանումը)՝ ավելացրած «և ընկերներ» ու «լիակատար ընկերակցություն» կամ «վստահության վրա հիմնված ընկերակցություն» բառերը: Առևտրային կոոպերատիվի ֆիրմային

անվանումը պետք է ցուցում պարունակի դրա գործունեության հիմնական նպատակի մասին:

Ֆիրմային անվանման գրանցման հայտը իրավաբանական պետական ռեգիստր ներկայացնում է իրավաբանական անձի հիմնադիրներին ներկայացնող լիազորված անձը կամ իրավաբանական անձի կանոնադրությամբ դրա համար լիազորված մարմինը:

Հայտը պետք է պարունակի՝

ա) դիմում ֆիրմային անվանման գրանցման մասին, որի մեջ նշվում են գրանցման ներկայացված ֆիրմային անվանման նախընտրելի տարբերակը (ները), դրա (նց) հապավումը կամ կրճատ ձևը (եթե այդպիսին կա), հայտատուի հասցեն,

բ) գրանցման ներկայացված ֆիրմային անվանման բացատրությունը, եթե այն հայերեն հասկանալի չէ:

Հայտին կցվում են՝

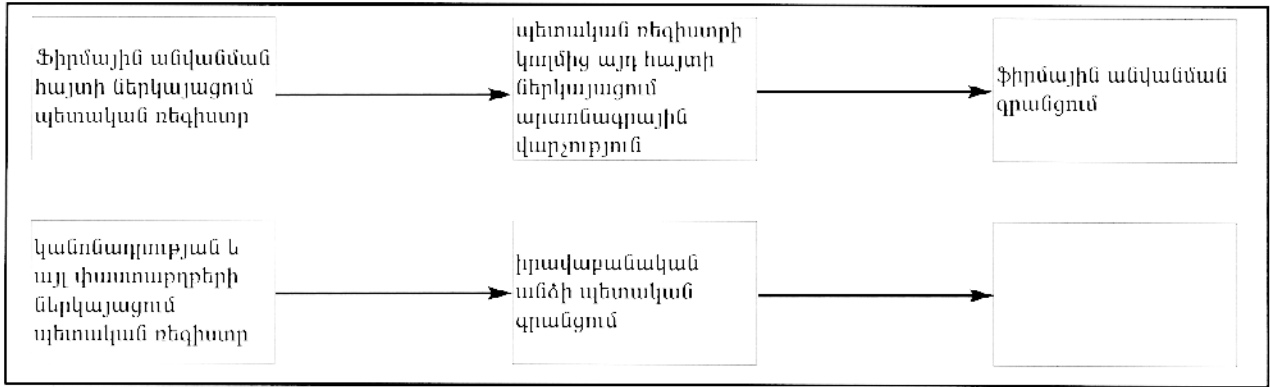
ա) եթե օգտագործվել է հանրահայտ անձի լրիվ կամ կրճատ անունը՝ այդ անձի կամ նրա ժառանգների համաձայնությունը,

բ) եթե օգտագործվել են «Հայ», «Հայաստան», «Հայկական» բառերն ու դրանց թարգմանությունները, Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային միավորների անվանումները, ինչպես նաև ֆիրմային անվանումների մեջ հանրահայտ անձի լրիվ կամ կրճատ անունը՝ նրա մահվան և ժառանգներ չունենալու դեպքում, ապա Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով տրված համապատասխան թույլտվությունը,

գ) լիազորագիր, եթե հայտը ներկայացվում է հայտատուի կողմից լիազորված անձի միջոցով,

դ) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը:

Ավելացնենք, որ համաձայն «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքի ֆիրմային անվանման գրանցման համար պետական տուրքի չափը սահմանված է բազային տուրքի 5-ապատիկի չափով, այսինքն՝ 5000 ՀՀ դրամ, բացառությամբ, եթե կառավարության կողմից սահմանված կարգով թույլատրվել է օգտագործել «Հայ», «Հայաստան»,

«Հայկական» բառերն ու դրանց թարգմանությունները: Այս դեպքում վճարվում է նաև տարեկան տուրք 600 000 ՀՀ դրամի չափով:

Համաձայն նույն օրենքի՝ պետական ռեգիստրի համապատասխան ստորաբաժանումը ոչ ուշ, քան ֆիրմային անվանման դիմումը ստանալուց մեկ օր հետո այն ներկայացնում է արտոնագրային վարչություն, որն էլ մեկօրյա ժամկետում պարտավոր է կատարել ֆիրմային անվանման գրանցում կամ տրամադրել համապատասխան պատճառաբանված մերժում:

Ըստ նույնի, քանի որ ֆիրմային անվանման որոշումը արդեն իսկ դրա գրանցումից ստանում է պետական ռեգիստրի համապատասխան ստորաբաժանումը, ապա «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածում այն որպես դիմումատուի կողմից ներկայացվող համապատասխան փաստաթուղթ չի նշվում:

Անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը պետական ռեգիստր ներկայացնելուց հետո ոչ ուշ, քան 5 օրվա ընթացքում, պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանումը պետք է կատարի համապատասխան պետական գրանցում: Եթե պետական գրանցման (ստեղծման) համար ներկայացված են մնուշային ձևի փաստաթղթեր, որոնք պետք է անվճար տրամադրվեն պետական ռեգիստրի կողմից, ապա պետական գրանցումն իրականացվում է ոչ ուշ, քան երկու օրվա ընթացքում:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարելի է հետևյալ սխեմայով պատկերել առևտրային իրավաբանա-

կան անձի պետական գրանցման ընթացակարգը.

Կարևոր է նշել, որ թեև իրավաբանական անձի պետական գրանցումը վերջինիս արդեն իսկ օժտում է համապատասխան իրավունակությամբ, սակայն գործունակություն ձեռք բերելու համար վերջինս դեռ պետք է ստանա երկու կարևոր հատկանիշ՝ այն պետք է գրանցվի դիմումը ստանալուց հետո մեկ օրվա ընթացքում՝ կանոնադրության, ռեգիստրի վկայականի, հարկային կողի պատճենների և պետական տուրքի մուծման անդորրագրերը ներկայացնելու դեպքում՝ հարկային մարմնում ստանալով հարկային կող, պատվիրի և ստանա կնիք: Հարկային մարմինը համապատասխան փաստաթղթերի հիման վրա դիմումը ստանալուց հետո եռօրյա ժամկետում պարտավոր է տրամադրել հարկային կող: Ընդ որում, որևէ վճարում կամ պետական տուրք դրա համար նախատեսված չէ: Հարկային կողը ստնալուց հետո իրավաբանական անձն արդեն կարող է դիմել կնիքը պատվիրելու համար: Կնիքի պատվիրման թույլտվությունը տրամադրում է ՀՀ ոստիկանության հասարակական կարգի և անվտանգության վարչությունը՝ համապատասխան դիմումը ստանուց հետո մեկ օրվա ընթացքում՝ կանոնադրության, պետական ռեգիստրի վկայականի, հարկային կողի պատճենների և պետական տուրքի մուծման անդորրագրերը ներկայացնելու դեպքում:

«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ կնիքի պատվիրման համար պետական տուրքը սահմանված է, բավային դրույրաչափի 6-ապատիկի չափով (6 000 ՀՀ դրամ): Թույլտվությունը ստանալուց հետո իրավաբանական անձը

արդեն կարող է պատվիրել կնիքը: Ներկայումս ՀՀ-ում գործում է կնիքի պատվիրման մի քանի արտադրամաս՝ «Կնիք» ՓԲԸ-ն, «Կնիքների պատվիրման արտադրամաս» ՍՊԸ-ն և այլն: Կախված կնիքի ստանալու ժամանակահատվածից՝ կնիքի պատվիրումը կարժեճա 5800-ից մինչև 21500 ՀՀ դրամ:

Այսպիսով, Հայաստանի Հանրապետությունում առևտրային իրավաբանական անձի գրանցման հետ կապված ամբողջ գործընթացը կարելի է կատարել 7-10 աշխատանքային օրվա ընթացքում, ներառյալ նաև կնիքի պատվիրումը և ստացումը, իսկ անհրաժեշտ նվազագույն ծախսերը կկազմեն մոտավորապես 45000 ՀՀ դրամ:

Համեմատության համար նշենք, որ Ռուսաստանում այդ գործընթացը շատ ավելի բարդ է և աշխատատար: Այսպես, համաձայն ՌԴ օրենսդրության՝ գրանցող մարմնին պետք է ներկայացվեն հիմնադիր պայմանագիրը, հիմնադիր ժողովի որոշումը, կանոնադրությունը, իրավաբանական անձի գտնվելու վայրի մասին տեղեկանք, ֆիրմային անվանման որոշումը, պետական տուրքի մուծման անդորրագիրը, հիմնադիրների մասին համապատասխան տեղեկություններ: Եթե այդ փաստաթղթերը ներկայացված են ամբողջությամբ և ճիշտ են, ապա գրանցող մարմինը տալիս է ժամանակավոր գրանցման վկայական, որի հիման վրա հիմնադիրները պետք է դիմեն վիճակագրական ծառայություն՝ ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների ընդհանուր դասակարգչի կողմից ստանալու համար, պատվիրեն կնիք, հաշվառման կանգնեն կենսաթոշակային մարմիններում, բժշկական և սոցիալական ապահովագրության մարմիններում, հարկային տեսչությունում, ստանան տեղեկանքներ բոլոր վերոհիշյալ կազմակերպություններից, բացեն բանկում հաշվեհամար և մուծում կատարեն կանոնադրական կապիտալի առնվազն հիսուն տոկոսի չափով, ստանան համապատասխան տեղեկանք և կրկին վերոհիշյալ բոլոր փաստաթղթերով դիմեն գրանցող մարմնին, որն էլ 30 օրյա ժամկետում պարտավոր է տրամադրել մշտական գրանցման վկայական:

Ինչպես ցույց է տալիս համեմատությունը, ՀՀ-ում չի պահանջվում հիմնադրի պայմանագրի ներկայացումը, գտնվելու վայրի առկայությունը հիմնավորող փաստաթղթի, կանոնադրական կապիտալի մուծման անդորրագրի ներկայացումը գրանցող մարմնին, բացակայում է ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների ընդհանուր դասակարգչի կողմից ստանալու անհրաժեշտությունը, հարկային մարմնի հետ միաժամանակ կազմակերպությունը հաշվառվում է նաև կենսաթոշակային մարմիններում: Բացակայում է ժամանակավոր գրանցման գաղափարը և ամենակարևորը՝ ՀՀ-ում գրանցող մարմնին գրանցման համար տրամադրված է 2-5 օր, իսկ Ռուսաստանում՝ 30 օր:

5. Ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց պետական գրանցման առանձնահատկությունները

5.1. Հասարակական կազմակերպությունների պետական գրանցման առանձնահատկությունները

Հասարակական կազմակերպության պետական գրանցումը, ինչպես նաև կազմակերպության կանոնադրության փոփոխությունների ու լրացումների կամ նոր կանոնադրության պետական գրանցումը և կազմակերպության լուծարման (գործունեության դադարման) պետական գրանցումն իրականացվում է իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համար օրենքով սահմանված կարգով՝ սակայն հաշվի առնելով «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված առանձնահատկությունները:

Այսպես, կազմակերպությունը պետական գրանցման նպատակով պետական գրանցման մարմին է ներկայացնում՝

- 1) պետական գրանցման մասին դիմում,
- 2) կազմակերպության հիմնադիրների ժողովի արձանագրությունը՝ կազմակերպության կանոնադրության հաստատման, պետական գրանց-

ման նպատակով պետական գրանցման մարմին դիմելու և կազմակերպության լիազորած անձի ընտրության մասին որոշումներով, որոնցից պետական գրանցման նպատակով պետական գրանցման մարմին դիմելու մասին որոշումը պետք է ընդունված լինի վերոհիշյալ փաստաթղթերը պետական գրանցման մարմին հանձնելու կամ առաքելու օրվանից ոչ ավելի վաղ, քան 60 օրացուցային օր առաջ.

3) հիմնադիրներին, իսկ եթե նրանց թիվը հինգից ավելի է, ապա հիմնադիրներից առնվազն հինգի, ինչպես նաև կազմակերպության լիազորած անձի անձնագրային տվյալները՝ անունը, ազգանունը (անձի ցանկության դեպքում՝ նաև հայրանունը), ծննդյան օրը, ամիսը և տարին, անձնագրի սերիան, համարը և մարմինը, որի կողմից տրված է անձնագիրը, հաշվառման հասցեն, հեռախոսների համարները, էլեկտրոնային հասցեն,

4) կանոնադրության առնվազն երկու օրինակ.

5) պետական գրանցման համար մուծված պետական տուրքի անդորրագիրը.

6) «Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված տեղեկություն տրամադրող անձինք՝ նաև իրավաբանական անձին հանձնվող գույքի օրինականության վերաբերյալ հայտարարություն՝ նշելով հանձնվող գույքի կազմը, չափը և ծագման աղբյուրները, եթե հանձնվող գույքի արժեքը գերազանցում է 25 միլիոն դրամը:

Պետական գրանցման մարմինը անհրաժեշտ փաստաթղթերն ընդունելու մասին գրանցման մատյանում գրառում կատարելուց հետո՝ քսանմեկ օրացուցային օրվա ընթացքում, պարտավոր է քնննարկել կազմակերպության պետական գրանցման մասին դիմումը և գրանցել կազմակերպությունը կամ մերժել նրա գրանցումը: Եթե պահանջվող բոլոր փաստաթղթերը կամ ներկայացված չեն, կամ անընթեռնելի են, կամ դրանցում առկա են ոչ բովանդակային թերություններ, ապա պետական գրանցման մարմինը յոթ օրացուցային օրվա ըն-

թացքում այդ մասին գրավոր հայտնում է կազմակերպությանը: Այդ դեպքում պետական գրանցման մասին դիմումի քննարկման համար սահմանված ժամկետը կասեցվում է, բայց ոչ ավելի, քան տասը օրով:

Կազմակերպության պետական գրանցումը մերժվում է, եթե չեն պահպանվել օրենքի պահանջները, այդ թվում՝

1) պահանջվող բոլոր փաստաթղթերը կամ ներկայացված չլինելու, կամ անընթեռնելի լինելու, կամ դրանցում ոչ բովանդակային թերություններ լինելու մասին կազմակերպությանը տեղյակ պահելուց հետո՝ տասը օրացուցային օրվա ընթացքում, կազմակերպությունը չի վերացրել այդ թերությունները և չի դիմել պետական գրանցման մասին իր դիմումը քննարկումից հանելու մասին,

2) կազմակերպության անվանումը, կրճատ անվանումը (անվանման հապավումը) և խորհրդրդանիշները չեն համապատասխանում «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի պահանջներին,

3) ներկայացված կանոնադրությունը հակասում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը և օրենքներին:

Կազմակերպության պետական գրանցման դեպքում պետական գրանցման մարմինը ոչ ուշ, քան պետական գրանցման մասին դիմումի քնննարկման համար սահմանված ժամկետն ավարտվելը, կազմակերպություն է ուղարկում կամ նրա լիազորած անձին է հանձնում կազմակերպության պետական գրանցման վկայականը և կազմակերպության՝ պետական գրանցման մարմնի հաստատած կանոնադրության բոլոր օրինակները, բացի մեկից, որը պահվում է կազմակերպության պետական գրանցման գործում:

Կազմակերպության պետական գրանցումը մերժվելու կամ կազմակերպության նախաձեռնությամբ պետական գրանցման մասին դիմումը քննարկումից հանվելու դեպքում պետական գրանցման մարմինը, ոչ ուշ, քան պետական գրանցման մասին դիմումի քննարկման համար սահմանված ժամկետն ավարտվելը, կազմակերպություն է ու-

դարկում կամ նրա լիազորած անձին է վերադարձրելում կազմակերպության պետական գրանցման համար մուծված պետական տուրքի անդորրագիրը և կազմակերպության ներկայացրած կանոնադրության բոլոր օրինակները, բացի մեկից, որը պահվում է կազմակերպության պետական գրանցման վարչություն:

Կազմակերպության պետական գրանցումը մերժվելու դեպքում պետական գրանցման մարմինը կազմակերպությանը նաև գրավոր հայտնում է կազմակերպության պետական գրանցումը մերժելու հիմքերը՝ դրանք հիմնավորող իրավական համապատասխան նորմերին հղումներով:

Կարևոր է նշել, որ պետական գրանցման մասին դիմումի քննարկման համար սահմանված ժամկետում կազմակերպության պետական գրանցումը չկատարվելու և չմերժվելու, ինչպես նաև կազմակերպության նախաձեռնությամբ պետական գրանցման մասին դիմումը քննարկումից չհանվելու դեպքում կազմակերպությունը համարվում է գրանցված, և պետական գրանցման մարմինը մեկ օրվա ընթացքում կազմակերպություն է ուղարկում կամ նրա լիազորած անձին է հանձնում կազմակերպության պետական գրանցման վկայականը և կազմակերպության՝ պետական գրանցման մարմնի կողմից հաստատված կանոնադրության բոլոր օրինակները, բացի մեկից, որը պահվում է կազմակերպության պետական գրանցման գործում:

Կազմակերպության պետական գրանցումը մերժվելուց կամ կազմակերպության նախաձեռնությամբ պետական գրանցման մասին դիմումը քննարկումից հանվելուց հետո՝ ցանկացած ժամանակ, կազմակերպությունը պետական գրանցման համար կարող է նորից դիմել պետական գրանցման մարմին:

5.2. Կուսակցությունների պետական գրանցումը

Կուսակցության պետական գրանցումը կատարում է իրավաբանական անձանց պետական

ռեգիստրի կենտրոնական մարմինը:

Կուսակցության պետական գրանցման համար վերջինիս պետք է ներկայացվեն՝

1) քաղվածք կուսակցության հիմնադիր համագումարի արձանագրությունից, որը պետք է տվյալներ պարունակի կուսակցության ստեղծման, տարածքային ընդգրկման, նրա կանոնադրության հաստատման ու ծրագրային փաստաթղթերի ընդունման, պետական գրանցման համար լիազորված անձի (անձանց), ղեկավար և վերահսկողություն իրականացնող մարմինների կազմավորման մասին,

2) կուսակցության կանոնադրությունը և ծրագիրը՝ կարված, էջերը՝ համարակալված և ստորագրված լիազորված անձի (անձանց) կողմից,

3) կուսակցության մշտական գործող ղեկավար մարմնի անդամների ստորագրած դիմումը, գրանցող մարմնին՝ նրանցից յուրաքանչյուրի անձնագրային տվյալների և քննության վայրի նշումով,

4) կուսակցության մշտական գործող ղեկավար մարմնի գտնվելու վայրի հասցեն,

5) պարբերական մամուլի օրինակը, որտեղ հրատարակվել է կուսակցության հիմնադիր համագումարի անցկացման տեղի և ժամի մասին լրատվություն,

6) գրանցման տուրքի վճարումը հավաստող փաստաթուղթը:

Վերոհիշյալ փաստաթղթերը պետական գրանցման համար ներկայացվում են կուսակցության հիմնադիր համագումարի անցկացման օրվանից ոչ ուշ, քան երեք ամսվա ընթացքում:

Կուսակցության պետական գրանցումը կատարվում կամ մերժվում է համապատասխան փաստաթղթեր ներկայացնելուց հետո մեկամսյա ժամկետում:

Կուսակցության պետական գրանցումը կարող է մերժվել, եթե կուսակցության կանոնադրության կամ ծրագրի որոշյալ հակասում են Հայաստանի Հանրապետության օրենքներին, կամ չեն պահպանվել պետական գրանցման համար «Կուսակցությունների մասին» ՀՀ օրենքով սահման-

ված պահանջները:

Կուսակցության պետական գրանցման մերժման մասին գրանցող մարմնի որոշումը պետք է լինի գրավոր և պատճառաբանված: Այդ որոշման մեջ պետք է նշվեն Հայաստանի Հանրապետության օրենքների այն դրույթները, որոնք խախտվել են ներկայացված փաստաթղթերում:

Պետական գրանցման մերժումը խոչընդոտ չէ գրանցման համար փաստաթղթերը կրկնակի ներկայացնելու համար, եթե վերացվել են մերժման հիմքերը:

Եթե սահմանված ժամկետում գրանցող մարմինը չի գրանցում և չի մերժում կուսակցության գրանցումը, ապա կուսակցությունը համարվում է գրանցված:

5.3. Հիմնադրամների պետական գրանցման առանձնահատկությունները

Հիմնադրամները ենթակա են պետական գրանցման իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կենտրոնական մարմնի կողմից:

Հիմնադրամը պետական գրանցման համար հիմնադրամի հիմնադրման մասին որոշման կայացման օրվանից ոչ ուշ, քան 2 ամսվա ընթացքում իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստր է ներկայացնում՝

- 1) դիմում պետական գրանցման մասին, ստորագրված՝ հիմնադիրների կամ նրանց լիազորած անձի կողմից,
- 2) հիմնադրամի կանոնադրությունն առընթաց 2 օրինակից,
- 3) հիմնադրամի հիմնադրման մասին որոշումը,

4) հիմնադրամի ստեղծման մասին գրավոր պայմանագիրը,

5) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը:

Եթե հիմնադրամի անվանումը պայրունակում է հանրահայտ ֆիզիկական անձի անուն, ապա անհրաժեշտ է ներկայացնել նաև վերջինիս կամ նրա ժառանգների նշված համաձայնությունը: Իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստր անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը ներկայացնելուց և նույն օրը փաստաթղթերի ընդունման մատյանում գրառում կատարելուց հետո՝ ոչ ուշ, քան 15 օրվա ընթացքում, իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրը պետք է կատարի դրանց պետական գրանցում:

Հիմնադրամի պետական գրանցումը մերժվում է, եթե՝

- 1) խախտված է հիմնադրամի կազմավորման՝ օրենքով սահմանված կարգը,
- 2) հիմնադրամի կանոնադրությունը հակասում է օրենքին,
- 3) հիմնադրամի անվանումը համընկնում է նախկինում գրանցված այլ հիմնադրամի անվանմանը,
- 4) չեն ներկայացվել պետական գրանցման համար անհրաժեշտ՝ օրենքով սահմանված բոլոր փաստաթղթերը:

Հիմնադրամի գրանցումը մերժելն այն ստեղծելու աննպատակահարմարության շարժառիթով չի թույլատրվում:

Հիմնադրամի գրանցման մերժումը արգելք չէ պետական գրանցման նպատակով նոր դիմում ներկայացնելու համար:

Օգտագործված գրականության և օրենսդրության ցանկ

- 1. ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք
- 2. «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենք
- 3. «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենք
- 4. «Կուսակցությունների մասին» ՀՀ օրենք
- 5. «Հիմնադրամների մասին» ՀՀ օրենք
- 6. «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենք
- 7. Кашанина Т.В. «Корпоративное право». М., 2006.